

NORGES HØYESTERETT

Den 1. desember 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Skoghøy, Indreberg og Bårdsen i

HR-2015-02400-U, (sak nr. 2015/1948), sivil sak, anke over kjennelse:

Staten v/Likestillings- og
diskrimineringsnemnda

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Elisabeth Stenwig)

mot

A

(advokat Vegard Veggeland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om det kan anlegges søksmål for domstolene om avgjørelse av Likestillings- og diskrimineringsnemnda om at det ikke foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen.
- (2) A klaget 4. oktober 2011 sin arbeidsgiver Posten Norge AS inn for Likestillings- og diskrimineringsombudet for brudd på likestillings- og tilgjengelighetsloven. Ombudet gav A medhold i at Posten Norge AS hadde handlet i strid med lovens § 4 jf. § 12 første og siste ledd ved ikke å sikre rimelig individuell tilrettelegging for A. Dette medførte at han ikke kom i betraktning til et ledig vikariat eller ekstravakter og ikke fikk mulighet for en mer bekvem lørdagsturnus på linje med sine kolleger.
- (3) Posten Norge AS brakte saken inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda, som 5. juni 2014 avsa denne avgjørelse:

"Likestillings- og diskrimineringsnemnda har fattet følgende vedtak:

Posten Norge AS har ikke handlet i strid med forbudet mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne overfor A, jf. diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 4, jf. § 12 første og siste ledd (lov nr. 42/2008)."

- (4) I brev til partene opplyste nemnda at vedtaket kunne bringes inn for domstolene til full

prøving innen tre måneder, og at søksmål om gyldigheten av nemndas vedtak måtte rettes mot staten ved nemnda, jf. diskrimineringsombudsloven § 12.

- (5) A reiste 10. september 2014 søksmål mot staten v/Likestillings- og diskrimineringsnemnda for Oslo tingrett med påstand om at vedtaket er ugyldig.
- (6) Under saksforberedelsen gjorde staten i prosesskriv gjeldende at den var blitt oppmerksom på en problemstilling som ikke tidligere var blitt tatt opp – nemlig adgangen til domstolsprøving av avgjørelser som går ut på at det ikke foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen. Staten var kommet til at slike avgjørelser ikke er vedtak slik begrepet er brukt i diskrimineringsombudsloven § 12, og dermed ikke gjenstand for domstolsprøving.
- (7) Tingretten avsa 20. mars 2015 kjennelse med slik slutning:
- "1. Søksmål fra A mot staten v/Likestillings- og diskrimineringsnemnda i sak nr. 14-146186TVI-OTIR/01 avvises.**
- 2. Sakskostnader tilkjennes ikke."**
- (8) Tingretten fant det ikke nødvendig å ta stilling til om det er søksmålsadgangen etter diskrimineringsombudsloven § 12 fordi den kom til at A, som ikke lenger arbeidet ved det aktuelle postkontoret fordi det var nedlagt, ikke hadde reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til staten. Søksmålet ble derfor avvist i medhold av tvisteloven § 1-3 andre ledd.
- (9) A anket til Borgarting lagmannsrett, som 1. september 2015 avsa kjennelse med denne slutning:
- "1. Saken fremmes.**
- 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten ved Likestillings- og diskrimineringsnemnda 17 160 – syttentusenett hundreogseksti – kroner til A innen 2 uker fra dommens forkynnelse."**
- (10) Lagmannsretten fant at A har rett til å få prøvd saken for domstolene i medhold av diskrimineringsombudsloven § 12, og under tvil kom lagmannsretten også til at de krav tvisteloven § 1-3 andre ledd stiller til søksmålssituasjon, var oppfylt.
- (11) *Staten v/Likestillings- og diskrimineringsnemnda* har anket kjennelsen til Høyesterett på grunn av feil ved rettsanvendelsen og bevisvurderingen, og har i korte trekk anført:
- (12) Lagmannsretten tar feil når den er kommet til at nemndas avgjørelse om at det ikke foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen, kan bringes inn for domstolene etter diskrimineringsombudsloven § 12. Nemndas vedtakskompetanse fremgår av lovens § 7. Både ordlyden og forarbeidene viser at vedtakskompetansen etter denne bestemmelsen er knyttet til at nemnda finner at det foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen.
- (13) Etter statens syn har lagmannsretten også uriktig lagt til grunn at A har et reelt behov for å saksøke staten med påstand om at Likestillings- og diskrimineringsnemndas avgjørelse er ugyldig, jf. tvisteloven § 1-3 andre ledd. Staten bestrider ikke at A har et rettmessig krav på å få avklart om han er blitt diskriminert av sin arbeidsgiver, men et slikt søksmål må rettes mot arbeidsgiveren – Posten Norge AS.

(14) Staten v/Likestillings- og diskrimineringsnemnda har nedlagt slik påstand:

- "1. Tingrettens kjennelse stadfestes.
2. Staten ved Likestillings- og diskrimineringsnemnda tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett."

(15) A har inngitt tilsvaer, og har i korthet anført:

(16) Lagmannsretten har tolket diskrimineringsombudsloven riktig når den er kommet til at de avgjørelser som fattes av nemnda i medhold av § 7 første ledd første punktum, skal anses som vedtak etter § 12. Dette gjelder uavhengig av om nemnda har konkludert med at det foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen, eller med at lovstridig diskriminering ikke har funnet sted. Ved domstolsprøvingen av vedtak av Likestillings- og diskrimineringsnemnda skal det ikke foretas noen selvstendig prøving av om vilkårene i tvisteloven § 1-3 er oppfylt, dersom det ikke er inntruffet nye omstendigheter av betydning etter vedtakstidspunktet.

(17) A har nedlagt slik påstand:

- "1. Lagmannsrettens kjennelse stadfestes.
2. Staten ved Likestillings- og diskrimineringsnemnda betaler sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett."

(18) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:

(19) Anken er en videre anke over kjennelse av lagmannsretten, og utvalgets kompetanse er derfor begrenset i samsvar med tvisteloven § 30-6. Siden lagmannsretten er kommet til at saken skal fremmes, kan utvalget bare prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolking, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav b og c. Bevisbedømmelsen og den konkrete subsumsjon kan ikke prøves.

(20) Ankeutvalget er kommet til at anken må tas til følge.

(21) Likestillings- og diskrimineringsnemndas vedtaksmyndighet fremgår av diskrimineringsombudsloven § 7, som bestemmer:

"§ 7 Nemndas vedtaksmyndighet. Pålegg om stansing, retting mv.

Nemnda kan treffe vedtak om at det foreligger brudd på bestemmelser nevnt i § 1 annet ledd, med mindre annet er bestemt. Dersom nemnda ikke kan treffe vedtak etter § 9, skal nemnda gi uttalelse om hvorvidt det forhold som er brakt inn for nemnda er i strid med bestemmelsene nevnt i § 1 annet ledd.

Nemnda kan med de unntak som følger av §§ 9 og 10 pålegge stansing, retting og andre tiltak som er nødvendige for å sikre at diskriminering, trakassering, instruks eller gjengjeldelse opphører og for å hindre gjentakelse. Nemnda kan sette en frist for oppfyllelse av pålegget.

Nemndas vedtak skal grunngis samtidig med at de treffes."

(22) Paragraf 9 regulerer Likestillings- og diskrimineringsnemndas kompetanse overfor andre forvaltningsmyndigheter. Etter § 9 andre ledd er nemndas vedtak ikke bindende for Kongen eller departementene.

- (23) Adgangen til domstolsprøving av nemndsvedtak reguleres av § 12, som lyder:

"§ 12 Overprøving av nemndas vedtak

Vedtak av nemnda kan bringes inn for domstolene til full prøving av saken. Vedtak av ombudet etter § 4 første ledd kan ikke bringes inn for domstolene uten at klageadgangen er utnyttet, og klagen er avgjort av nemnda. Forvaltningsloven § 27 b annet punktum gjelder tilsvarende.

Søksmål til overprøving av nemndas vedtak må reises innen tre måneder etter at underretning om vedtaket er mottatt.

Søksmål om gyldigheten av nemndas vedtak rettes mot staten ved nemnda."

- (24) Selv om ordlyden i § 7 kan tale for at vedtaksformen bare skal benyttes dersom nemnda konstaterer at det foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen, bruker Likestillings- og diskrimineringsnemnda etter fast praksis også vedtaksformen i tilfeller hvor den kommer til at det ikke foreligger lovbrudd. Etter ankeutvalgets oppfatning kan imidlertid nemndas praksis ikke være avgjørende for tolkingen av § 12. Et vedtak om at det foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen, kan gi grunnlag for pålegg etter § 7 andre ledd, og den som blir rammet av et vedtak om at det foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen, har derfor et klart behov for å kunne få spørsmålet prøvd for domstolene. Det er ikke det samme behov for å tillate domstolsprøving av en nemndsavgjørelse om at det ikke foreligger lovbrudd, da et slikt vedtak ikke innebærer noen form for rettsvirkninger. En nemndsavgjørelse om at det ikke foreligger brudd på diskrimineringslovgivningen, er for eksempel ikke til hinder for at arbeidstakeren reiser søksmål mot arbeidsgiveren med påstand om at han eller hun er blitt diskriminert. For at arbeidsgiveren skal bli bundet av en dom, er det også nødvendig å reise søksmål mot arbeidsgiveren. På denne bakgrunn kan utvalget ikke se at det er tilstrekkelig behov for å tillate søksmål om vedtak av Likestillings- og diskrimineringsnemnda som konkluderer med at det ikke foreligger lovbrudd.
- (25) Denne løsningen støttes av Høyesteretts ankeutvalgs avgjørelse i Rt. 2014 side 480. Under henvisning til at et vedtak av nemnda etter § 9 andre ledd ikke er bindende for Kongen eller departementene, kom ankeutvalget her til at det ikke kan anlegges søksmål om vedtak av nemnda der et departement er part, da et slikt vedtak etter sitt innhold må bedømmes som en "uttalelse".
- (26) Ankeutvalget er på dette grunnlag kommet til at et vedtak av Likestillings- og diskrimineringsnemnda som konkluderer med at det ikke er begått brudd på diskrimineringslovgivningen, ikke kan bringes inn for domstolene etter diskrimineringsombudsloven § 12, og at lagmannsretten således på dette punkt har tolket loven feil. Selv om Høyesteretts ankeutvalg ikke kan prøve den konkrete subsumsjon, kan utvalget treffe realitetsavgjørelse dersom det ut fra korrekt lovforståelse og ubestridt faktum bare finnes én mulig løsning, jf. Skoghøy, Tvisteløsning, 2. utgave 2014, side 1233. Etter det resultat utvalget er kommet til, må saken avvises. Staten har ikke krevd sakskostnader for tingretten, og tingrettens kjennelse må etter dette stadfestes.
- (27) Anken har ført frem, og staten har krevd dekket sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett. Saken har imidlertid reist prinsipielle rettsspørsmål som ikke tidligere har vært avklart. Tungtveiende grunner tilsier derfor at A blir fritatt for sakskostnadsansvar også for lagmannsretten og Høyesterett, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.
- (28) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING:

1. Tingrettens kjennelse stadfestes.
2. Sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett tilkjennes ikke.

Hilde Indreberg
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Arntfinn Bårdsen
(sign.)

Riktig utskrift: